

Onderzoeksbeleidsplan Metameer

Waar nieuwsgierigheid de grondslag is voor de wil om te leren is onderzoek onlosmakelijk verbonden met leerinstuties (H.Koolen)

1 Inleiding

Metameer is een leergemeenschap voor voortgezet onderwijs waar leerlingen én medewerkers bouwen aan wie ze in wezen zijn, waardoor ze betekenisvol kunnen bijdragen aan een duurzame samenleving. Metameer werkt vanuit de kernwaarden aandacht, kwaliteit en innovatie continu aan de verdere ontwikkeling van een grote variatie aan vo-opleidingen en een bijpassende leeromgeving. Onze missie is samengevat in de slogan van Metameer: Bouw wie je bent.

Sinds schooljaar 2013-2014 is Metameer een Academische Opleidingsschool. In de eerste jaren was dit het partnership Passie voor Leren(PVL), met ingang van het schooljaar 2019-2020 is dit de AOS Noordoost-Brabant van OMO. De term 'academisch' staat voor onderzoek in de brede zin des woord. Het doen van onderzoek maakt een substantieel onderdeel uit van het curriculum van zowel de eerste als ook de tweedegraads lerarenopleiding. Het doen van onderzoek behoort tevens tot de wettelijke taak van beide instituten. Hierbij richt de universitaire opleiding zich meer op fundamenteel onderzoek van onderwijs terwijl de HBO opleiding zich meer richt op praktijkgericht onderzoek. Door binnen Metameer onderzoek te doen leert de aankomende docent om onderzoek in zijn eigen beroepspraktijk te integreren en een onderzoekende houding als basiscompetentie in zijn professionele onderzoeksbagage te hebben. Daarnaast is er een breed gedragen opvatting dat het doen van praktijkgericht onderzoek bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van de docent en aan de kwaliteit van het onderwijs (Van der Steen & Peters, 2014). De onderzoekende houding van een docent moet er voor zorgen dat een professionele docent onderzoekend gaat handelen: hiermee wordt bedoeld dat de docent antwoorden gaat zoeken op vragen die ontstaan in het eigen primaire proces die leiden tot nieuwe inzichten en ander gedrag. Als beroepsbeoefenaars hun eigen praktijk gaan onderzoeken hebben we het over praktijkgericht onderzoek.

Door het onderzoekend handelen zal een docent beter in staat zijn om de nieuwsgierigheid van leerlingen op te wekken en hen aan het leren te krijgen. Daarnaast zal de docent, door op een dergelijke manier te werken, vragen uit de praktijk systematisch benaderen (Bal, 2019). Van Lanen (in Bal, 2019) onderscheidt vijf kenmerken van onderzoekend handelen: zelfkritische reflectie, het bevragen van leerlingen, het raadplegen van wetenschappelijke literatuur, informatie inwinnen bij collega's en het ontwikkelen en evalueren van lesmateriaal en werkvormen.

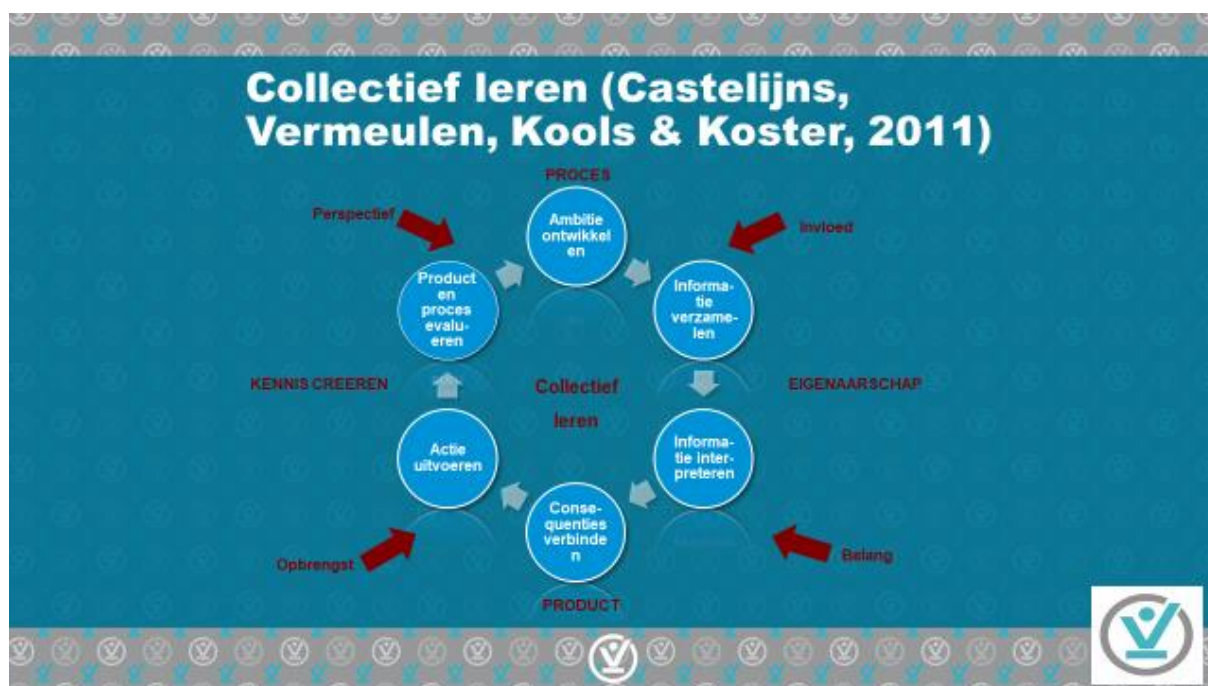

Afbeelding 1: pijler "lerende organisatie verstevigen" uit schoolplan Metameer

Onderzoek doen sluit aan op de missie en past bij de visie van Metameer. Een van de ambities van Metameer waarmee de visie gerealiseerd wordt (zie afbeelding 1) is dat medewerkers werken aan het versterken van hun onderzoekende houding. Dit draagt namelijk bij aan de lerende organisatie die Metameer is. In het verlengde van de onderzoekende houding wordt van de medewerkers verwacht dat zij kunnen reflecteren op hun eigen handelen (binnen en buiten de school) wat onderdeel is van de competentie onderzoekend handelen. Een onderzoekende houding is voorwaarde voor het onderzoekend handelen. Voorbeelden van het stimuleren van het leren van de docenten op Metameer zijn de trajecten Didactisch Coachen en de Strength Finders. Door beide trajecten wordt het vermogen van de deelnemers om te reflecteren op het eigen handelen versterkt.

Het onderzoek dat op Metameer uitgevoerd wordt kenmerkt zich door de koppeling met de praktijk, het aansluiten bij het eigen primair proces, het systematisch uitvoeren van onderzoeksactiviteiten en het cyclische karakter ervan (een voorbeeld is weergegeven in afbeelding 2). Kritisch kijken naar het eigen handelen, het beantwoorden van vragen die ontstaan in de eigen praktijk, het ruimte geven aan de nieuwsgierigheid van het individu zijn voorbeelden van gedrag die voor iedereen binnen Metameer van toepassing zijn: leerlingen, studenten, docenten en management.

Het deelnemen aan samenwerkingsverbanden waarin onderzoek wordt verricht, de begeleiding van onderzoek van wpl3 studenten en het duidelijk zichtbaar maken van de resultaten van het onderzoek in de school zijn voorbeelden van de wijze waarop vanuit missie en ambitie vorm gegeven wordt aan onderzoekend handelen. In dit onderzoeksbeleidsplan wordt dit verder uitgewerkt.

Afbeelding 2:

2 Doelstellingen onderzoek

Onderzoek in Metameer heeft als doelstelling kennis en inzichten te genereren, te delen, te gebruiken en om theorie en praktijk samen te brengen. Om deze doelen te bereiken stimuleert Metameer een continue nieuwsgierige onderzoekende houding van docenten en leerlingen. Docenten leren hierbij kritisch naar zichzelf kijken, durven anderen mee te laten kijken, om zo doende het eigen functioneren te blijven ontwikkelen. Het onderzoek dat wij doen is inventariserend en praktijk gericht. Reflectie van docenten is hier een heel belangrijk onderdeel in. De focus met betrekking tot onderzoek is in de afgelopen jaren verschoven richting kleiner en (nog) meer praktijkgericht onderzoek. Dit sluit aan bij de gedachten van 'Inquiry as Stance'. Daarnaast zijn er professionaliserings- en ontwikkeltrajecten (DC en SF) die hier ook aan bijdragen en op aansluiten.

3 Onderzoek in Metameer

3.1 Verschillende typen onderzoek

Binnen Metameer worden verschillende typen onderzoek uitgevoerd;

- Onderzoek door leerlingen, bijvoorbeeld in de onderwijsleergebieden, middels het profielwerkstuk.
- Praktijkonderzoek/afstudeeronderzoek van studenten van lerarenopleidingen.
- Onderzoek door docenten (in het kader van een opleidingstraject of samenwerkingsverband). Dit omvat ook het onderzoek dat verricht wordt door docenten die dit doen in het kader van hun master..
- Beleidsondersteunend onderzoek, in het kader van kwaliteitszorg, uitgevoerd door externe partijen.
- Deelname aan (een) leeratelier(s). In een leeratelier krijgt het samen opleiden van aankomende leraren expliciet vorm. Studenten van de HAN en RDA werken samen met elkaar, met leraren van de scholen en met een begeleider vanuit de opleiding aan eigen leer- en onderzoeksvragen. Leren en onderzoeken in het leeratelier gebeurt samen. Met elkaar wordt onderwijs ontworpen en vinden innovatieve onderzoeken plaats.

Ook zijn er professionaliserings- en ontwikkeltrajecten die bijdragen aan het onderzoeken van het eigen handelen en reflecteren.

3.2 Werkwijze

Uitgangspunt ten aanzien van onderzoek in zijn algemeenheid is dat onderzoeksvragen aansluiten bij de lespraktijk van de docent en bij de vragen die ontstaan in het werk. Daarnaast zijn er vragen die aansluiten bij de visie en de speerpunten van de school. Deze vragen kunnen onderzocht worden door externe partijen. Binnen de AOS NOB zijn er echter ook middelen beschikbaar voor dergelijk onderzoek. Het onderzoeksteam kan, in het geval van een onderzoeksvraag op school, op zoek gaan naar collega's die degelijke onderzoek willen en kunnen uitvoeren en die daarvoor vanuit de middelen van de academische opleidingsschool gefaciliteerd worden.

De onderzoeksagenda, die kan leiden tot onderzoek dat de praktijk van de individuele docent of docenten overstijgt, wordt gevuld vanuit de sectoren en de kwaliteitszorg. Bij alle typen onderzoek is eigenaarschap van de onderzoeker een aandachtspunt. Het is lastig om een onderzoek uit te voeren naar vragen waar je als onderzoeker zelf niet in bent geïnteresseerd. In het kader van de academische opleidingsschool wil Metameer de mogelijkheid hebben om, naast docenten, stagiaires in te zetten voor een onderzoek dat op verzoek van Metameer wordt uitgevoerd. Hierbij wordt rekening gehouden met eigenaarschap zoals hierboven beschreven.

Een continue nieuwsgierige onderzoekende houding van docenten wordt op 3 manieren gestimuleerd:

1. Door elke sectie te laten reflecteren en analyseren op de leeropbrengsten van de leerlingen. Op basis van deze analyse kunnen leerdoelen voor de vaksectie geformuleerd worden.
2. Intervisie op vaksectie-niveau vormt een tweede mogelijkheid om de onderzoekende houding te stimuleren.
3. Bij elkaar in de klas te kijken en daar vervolgens met elkaar over in gesprek gaan om werkwijze en aanpakken kritisch met elkaar te delen, en te onderzoeken hoe hierin verbeteringen kunnen worden aangebracht.
4. De onderzoekende houding is standaard terugkerend onderwerp binnen de doel- en ontwikkelgesprekken. In de zelfevaluatie die voorafgaand aan het D&O gesprek wordt opgestuurd aan de leidinggevende kan de docent zijn eigen ontwikkeling in relatie tot de schoolontwikkeling uitwerken.

3.3 Kennisdeling

Niet alleen binnen en tussen de sectoren van Metameer wordt het delen van kennis en deelnemen aan samenwerkingsverbanden, voortkomend uit onderzoek, gestimuleerd. Elk jaar wordt er een inspiratiemiddag georganiseerd waar de opbrengsten van het onderzoek dat op school heeft plaatsgevonden worden gepresenteerd aan alle collega's. Niet alleen onderzoek wordt op de inspiratiemiddag gedeeld: ook andere mooie opbrengsten en good practices worden door middel van workshop en presentaties uitgewisseld. Tijdens de inspiratiemiddag staat de nieuwsgierigheid van elke medewerker centraal.

Naast deze kennisdeling wordt ook tussen de scholen die in het kader van de Academische opleidingsschool samenwerken en de opleidingsinstituten uitwisseling gestimuleerd.

4 Verantwoordelijkheden en de rol van de onderzoekscoördinator

4.1 Interne taken

In het kader van het coördineren, initiëren en begeleiden van (praktijk)onderzoek en het bewaken van de kwaliteit van onderzoek kent Metameer sinds september 2013 de taak onderzoekscoördinator. De taak van de onderzoekscoördinator ligt vooral op het vlak van ondersteunen van het (praktijk)onderzoek door student en docenten (in het kader van hun opleidingstraject of bij deelname aan een samenwerkingsverband waarin onderzoek een rol speelt) maar ook op het vlak van het stimuleren van het onderzoekend handelen en het delen van kennis.

De onderzoekscoördinator:

- stuurt, in samenspraak met de directie, actief op verbinding tussen het schoolplan en het onderzoeksplan.
- stimuleert binnen de school het doen van (schoolgebonden en lesgebonden) onderzoek. Dit betreft studenten, docenten en leerlingen.
- is het aanspreekpunt voor de ontwikkeling van praktijkonderzoek in het kader van de academische opleidingsschool.
- coördineert de onderzoeksbegeleiding van studenten en docenten (in het kader van hun opleidingstraject).
- voert deze begeleiding mede uit via de onderzoekswerkshops aan wpl3 studenten.
- initieert kennisdeling en organiseert daartoe een jaarlijkse onderzoeksdag waarbij alle onderzoeksresultaten gepresenteerd worden (van wpl3 studenten en lio's) en andere binnen de school uitgevoerde onderzoeken).
- beoordeelt in samenwerking met een beoordelaar van de opleiding onderzoek dat door wpl3 studenten wordt uitgevoerd.
- ondersteunt de begeleiding van het onderzoek van leerlingen (in het kader van hun profielwerkstuk).

Onder leiding van de onderzoekscoördinator vormen de docenten die de cursus onderzoeksvaardigheden bij de Radboud Docenten Academie hebben gevolgd of die anderszins ervaring hebben in het doen van onderzoek, een onderzoeksteam binnen Metameer. Dit onderzoeksteam begeleidt wpl3 studenten bij hun onderzoek. Ook geeft dit onderzoeksteam mee vorm aan het onderzoeksbeleid binnen de school. Elke locatie heeft tenminste één afgevaardigde binnen dit onderzoeksteam.

De onderzoekcoördinator is daarnaast vraagbaak voor docenten en andere medewerkers op de locaties die (praktijk)onderzoek doen in het kader van een professionaliseringstraject dat (mede) wordt bekostigd door de school. De onderzoekcoördinator is op de hoogte van de onderzoeksthema's, waar deze onderzoeken betrekking op hebben. De schoolleiding voorziet de onderzoekcoördinator hierover van informatie of zorgt dat de betrokken medewerkers dat doen.

4.2 Externe taken

De onderzoekcoördinator maakt deel uit van het school overstijgende onderzoeksteam van de AOS NOB van OMO. In dit team staat het ontwikkelen van het onderzoekend handelen op de verschillende scholen centraal. In het kader van kennisdeling organiseert de onderzoekcoördinator samen met de andere leden van dit onderzoeksteam uitwisselingen van informatie tussen docenten.

5 Resultaten

Elk schooljaar worden de volgende punten gerealiseerd;

- Bijdragen aan de ontwikkeling van de onderzoekende houding, terugkerend punt bij functionerings- en voortgangsgesprekken (onderwerp; toetsing).
- Ruimte voor intervisie van docenten.
- Beschrijvingen en verslagleggingen van onderzoeksresultaten van wpl3 studenten.
- Jaarlijks terugkerend onderzoeksdag.

6 Facilitering

Docenten uit het onderzoeksteam begeleiden de wpl3 studenten en andere onderzoekers binnen de school. Hiervoor krijgen zij 8 uren per student/onderzoeker van Metameer. De onderzoekscoördinator krijgt voor de beoordeling van de onderzoeken 8 uren per onderzoek van Metameer.

Voor het coördineren en organiseren van onderzoek en kennisuitwisseling heeft de onderzoekscoördinator jaarlijks 150 uren tot zijn beschikking. De leden van het onderzoeksteam krijgen 20 uur voor rol.

Vanuit de AOS zijn er middelen beschikbaar voor het doen van onderzoek op school. Hoe dat geld besteedt wordt is aan de school.

Daarnaast zijn er middelen vanuit de school.